

Jerzy Desperak

X Liceum Ogólnokształcące

im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Czy jest miejsce dla doradcy zawodowego i SZOKu w ponadgimnazjalnych szkołach ogólnokształcących?

Na zajęciach z podstaw przedsiębiorczości z uczniami starszych klas liceum ogólnokształcącego słyszałem pytania: jaki powinienem wybrać zawód, by mieć szansę zdobycia dobrze płatnej pracy, gdzie się uczyć- czy iść na studia, a może wystarczy szkoła policealna, jakie są perspektywy pracy w moim regionie, jaka jest przyszłość regionu, kraju...

Wobec takich i tym podobnych pytań ważnym wydaje się wyposażenie uczniów w przydatne umiejętności dla podejmowania racjonalnych decyzji dotyczących wyboru zawodu, oznacza to potrzebę i konieczność stworzenia systemu doradcy zawodowego. Możliwe stało się to dzięki Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 7 stycznia 2003 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. (Dz. U nr11, poz. 114) wprowadzającemu koncepcję szkolnego doradcy zawodowego.

Zgodnie z tymi założeniami rola doradcy ma polegać na wspieraniu działalności szkoły w rozwoju zawodowym uczniów poprzez prowadzenie poradnictwa indywidualnego i zbiorowego, stwarzanie uczniom możliwości poznania wymagań zawodowych warunków pracy, prowadzenie treningów umiejętności podejmowania decyzji, pomoc w tworzeniu wizji przyszłości edukacyjnej i zawodowej. Podejmowane decyzje muszą się opierać na znajomości samego siebie, na wiedzy o prawach rządzących rynkiem pracy, o znajomości standardów rekrutacji pracowników i wielu innych aspektów. Jakże często rodzice walczą o byt materialny rodziny zapominają w rozmowach o celach istnienia, o wartościach, sensie życia. Czy jako rodzice zastanawiamy się nad tym, jak nasze dziecko widzi świat, jakie są przed nim perspektywy i szanse, jak się ocenia, jakie ma predyspozycje, co jest jego mocną, co słabą stroną.

Skoro nie w domu, to gdzie?... – może w szkole, jest tam kadra pedagogów, są poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w gimnazjum jest realizowany przedmiot WOS, a w szkołach ponadgimnazjalnych od trzech lat przedmiot przedsiębiorczość, jest wreszcie cytowane rozporządzenie MENiS.

Jesteśmy członkami Unii Europejskiej – dzieciom, np. we Francji, stworzono system instytucji przygotowujących młodego obywatela do wyboru poziomu kształcenia, zawodu, ścieżki edukacyjnej. Poradnictwo zawodowe jest tam składnikiem systemu edukacyjnego; młody obywatel Niemiec wie, że dla niego warunkiem zaistnienia na rynku pracy jest ocena samego siebie, predyspozycje, kształtowanie swojego rozwoju; w Danii w każdej szkole zatrudniony jest doradca zawodowy, który z dziećmi prowadzi lekcje, treningi, zajęcia specjalne. Przykłady można mnożyć – a co u nas? Czy wystarcza zdobycie wiedzy zawodowej- chyba nie, przecież wielu absolwentów poprzez nietrafne decyzje braku umiejętności utrzymania się na rynku traci swoje życiowe szanse.

Nasza młodzież winna mieć równe szanse startu na europejskim rynku pracy.

Od najmłodszych lat kształtowane są nasze zdolności, postawy, umiejętności, podejmowane pierwsze decyzje edukacyjne. Uzasadnione i konieczne staje się, by świadome planowanie rozwoju zawodowego zacząć już w gimnazjum i kontynuować w szkole ponadgimnazjalnej nauczyciel młodzież planowania swojej przyszłości, osiągnięcia sukcesów w szkole w życiu zawodowym. Zadania te mogą spełniać Szkolne Ośrodki Kariery (SZOK), gdzie uczniowie mogą zdobywać wiedzę i umiejętności niezbędne do znalezienia swojego miejsca na drodze kariery zawodowej.

Celami związanymi z wiedzą są np.:

- poznanie „świata zawodów”,
 - poznawanie podstaw prawa pracy,
 - poznawanie zasad prowadzenia korespondencji związanej z zatrudnieniem,
- w zakresie kształtowania postaw i zachowań:
- przygotowanie do samodzielnego i aktywnego kształtowania swojej drogi zawodowej,
 - kształtowanie postawy otwartości na wiedzę,
 - rozwój umiejętności rozpoznawania własnych zasobów osobistych i ich wykorzystywania w kształtowaniu swojej drogi zawodowej ,
- w zakresie kształcenia umiejętności:
- planowania przyszłości zawodowej,
 - pracy w grupie,
 - prezentowania się na rynku pracy,
 - przeprowadzania negocjacji,
 - poszukiwania pracy.

Opiekunem SZOKu może być np. nauczyciel przedsiębiorczości, pedagog szkolny lub nauczyciel innej specjalności po odpowiednim przeszkoleniu (studia podyplomowe), miejscem- biblioteka, pracownia komputerowa, gabinet pedagoga lub dowolna klasa, zasobami SZOK-u informacja edukacyjno- zawodowa i scenariusze zajęć, pakiety materiałów.

Jednak zdania dotyczące zatrudnienia doradców są podzielone- jedni nie widzą takiej potrzeby, inni dopuszczają przyjęcie doradcy na ½ etatu. Chociaż trudności obiektywnych można wymienić wiele np.: finanse, lokum, materiały, etat moim zdaniem doradztwo zawodowe winno zafunkcjonować w szkołach ponadgimnazjalnych ogólnokształcących. Myślę, że możliwe jest uruchomienie strony internetowej, gdzie byłyby informacje o rynku pracy, o poszukiwanych zawodach i specjalnościach, prowadzenie tablicy informacyjnej nt. np. świata zawodów i rynku pracy, informacje o nowouruchamianych kierunkach studiów, rankingi uczelni; można by stworzyć portofolio studiów i zawodów, podjęcie współpracy z Urzędem Pracy, biurem karier zawodowych, branie udziału w targach pracy itp. W zajęciach z przedsiębiorczości szczególny nacisk położyć na zagadnienia dotyczące np. poznania siebie, auto-prezentacji, technik komunikacji, negocjacji, samozatrudnienia, rozmów kwalifikacyjnych, przygotowanie aplikacji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Dla zrealizowania tych i innych zadań konieczna, ale i możliwa jest pomoc różnych podmiotów szkolnych np.:

- dyrekcji w zakresie stworzenia klimatu dla „novum”, nie przeszkadzanie w rozwoju idei SZOKU,
- samorządu uczniowskiego – konkursy, działalność gospodarcza,
- księgowości – instruktaż finansowania pracy,
- biblioteki szkolnej – udostępniania literatury, czasopism tematycznych,
- nauczycieli przedsiębiorczości – pomoc, opieka, szkolenia, twórczy niepokój, współpraca z różnymi instytucjami,
- administracji szkolnej – porządek w dokumentacji, obowiązkowość, terminowość działań,
- rady rodziców, np. pomoc finansowa.

Jeżeli uda się zrealizować, choć część tego planu, jeżeli nauczymy młodego człowieka jak planować swój rozwój zawodowy, jak przejść od ucznia do aktywnego uczestnika rynku pracy, to korzyści dla samej młodzieży i gospodarki będą czytelne – wyrównanie szans na rynku pracy, większa efektywność pracy, więcej sukcesów w zawodzie, mniej bankructw i upadłości, wzrost mobilności zawodowej, wsparcie samozartudniania. A więc zyski ogromne.

SŁOWNICZEK:

doradca zawodowy – osoba udzielająca pomocy, w formie grupowych i indywidualnych porad zawodowych, młodzieży i osobom dorosłym w wyborze zawodu, kierunku kształcenia i szkolenia, uwzględniająca ich możliwości psychofizyczne i sytuację życiową, a także potrzeby rynku pracy oraz możliwości systemu edukacyjnego, współpracująca z rodzicami (prawnymi opiekunami) i nauczycielami w procesie orientacji zawodowej uczniów oraz wykorzystująca w tym celu wiedzę o zawodach, znajomość psychologicznych i pedagogicznych technik, diagnozę rynku pracy oraz techniczne środki przekazywania informacji zawodowej

doradztwo zawodowe – świadczenie pomocy w dokonywaniu kolejnych decyzji wyboru zawodu lub pracy w formie indywidualnej porady zawodowej, poprzez analizę pola problemowego jednostki i udzielanie jej informacji zawodowych, podawania sugestii oraz instrukcji

informacja zawodowa – zbiory danych potrzebnych jednostce do podejmowania kolejnych decyzji zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem. Zakres treści metod i kanały przekazywanych informacji są dostosowane do etapu rozwoju zawodowego jednostki oraz podejmowanych decyzji

orientacja zawodowa – działania wychowawcze szkół, rodziców (prawnych opiekunów) i innych osób, grup i instytucji- mające na celu przygotowanie młodzieży do planowania kariery zawodowej, których ważnym elementem jest podejmowanie kolejnych decyzji wyboru zawodu i szkoły

poradnictwo zawodowe – długofalowe i wieloetapowe działania wychowawcze, towarzyszące jednostce w trakcie jej rozwoju zawodowego. Obejmuje ono udzielanie pomocy uczniom i dorosłym w planowaniu, tworzeniu i rozwój kariery zawodowej, przynoszące jednostce satysfakcję i zawodowy sukces

zawód – wewnętrznie spójny system czynności wymagający określonych kwalifikacji, wykonywanych w uregulowany sposób i systematycznie, stanowiący podstawę utrzymania i zapewniający pozycję społeczną

wewnątrzszkolny system doradztwa – ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia.

LITERATURA

- Paszkowska- Rogacz A., Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej 2002”, Wydawnictwo Kowez, Warszawa 2002
- Francuz Wł. M – Kwalifikacje zawodowe i rzemieślnicze dziś i jutro, Wyd. Politechnika Krakowska 2003
- Łukasiewicz A., Sołtysińska G. – Szkolny doradca zawodowy, Wyd. Koweziu 2003, Warszawa

Strony internetowe:

- www.wup.pl
- www.pracuj.pl
- www.twojakariera.pl
- www.kowez.pl
- www.nbportal.pl